

Lisää luomua!

Hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja luomualan
kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020

LISÄÄ LUOMUA!

Hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja luomualan kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020

Valtioneuvoston periaatepäätös 16.5.2103

Julkaisija: Maa- ja metsätalousministeriö

Graafinen suunnittelu: Kirsti Pohjapelto

Kuvat: Soili Jussila, European commission, Kotimaiset kasvikset ry, MMM/kuva-arkisto

Paino: Juvenes Print, 2014

ISBN 978-952-453-843-5 (Painettu)

ISBN 978-952-453-844-2 (Verkkajulkaisu)

Esipuhe

Luomu vahvaan nousuun!

Ruoka on maatalouspolitiikan keskiössä pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa. Hallitusohjelmassa päätimme, että luomu- ja lähiruoan osuuden kääntäminen vahvaan nousuun otetaan Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi. Lupasimme myös toteuttaa luomualan kehittämisohjelman, joka on nyt kädessäsi.

Luomualan kehittämisohjelman tavoitteena on lisätä luomutuotantoa, monipuolistaa kotimaisten luomutuotteiden valikoimaa sekä parantaa luomuruoan saatavuutta vähittäiskaupoissa ja ammattikeittiöissä. Tavoitteena on nostaa luonnonmukaisesti viljellyn peltoalan määrä kahteenkymmeneen prosenttiin Suomen viljelysalasta vuoteen 2020 mennessä.

Koko valtioneuvosto on luomuohjelman takana. Työtä ohjaa seitsemän ministeriön edustajista koostuva ohjausryhmä. Ohjelmassa on käyty läpi kaikki luomuun liittyvät hallinnon toimenpiteet ja mietitty, miten niiden avulla voidaan edistää luomua.

Työtä on vielä paljon tehtävänä sekä meillä hallinnossa että yksityisellä puolella. Viime kädessä luomutuotannon laajuudesta päättävät yksityiset tuottajat ja kuluttajat. Yhteistyö luomualan eri toimijoiden välillä onkin parantunut luomuohjelmaa laadittaessa. Luomu on vahvassa nosteessa ja yhteistyöllä pääsemme tavoitteisiin.

Maaliskuussa 2014

Jari Koskinen
maa- ja metsätalousministeri

Tausta

Kesäkuun 2011 hallitusohjelmassa Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi nostettiin luomu- ja lähiruoan osuuden kääntäminen vahvaan nousuun. Hallitus on sitoutunut toteuttamaan luomualan kehittämisohjelman, jonka avulla luonnonmukaista tuotantoa monipuolistetaan ja lisätään kysyntää vastaavaksi sekä kehitetään koko luomuruokaketjua.

Kehittämisessä painotetaan erityisesti luomukieläintuotannon houkuttelevuutta. Luomuruoan osuutta julkisista hankinnoista kasvatetaan parantamalla ja vahvistamalla pienten yritysten ja lähiruoan tuottajien osallistumista julkisten hankintojen kilpailutuksiin muun muassa parantamalla hankintaosaamista ja laadullisten kriteerien

esilletuloa. Tavoitteena on luomutuotteiden jalostuksen, markkinoinnin ja viennin tehostaminen. Pienimuotoisen elintarvikejalostuksen ja myynnin mahdollisuuksia parannetaan.

Kesällä 2012 maa- ja metsätalousministeriö asetti seitsemän ministeriön edustajista koostuvan ohjausryhmän. Sen tehtävänä on linjata hallituksen luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien sisältöä. Se myös huolehtii ohjelmien toteuttamiseen liittyvästä hallinnonalojen yhteistyöstä, sopii ohjelmien poliittisista käsittelymuodoista sekä seuraa ja edistää ohjelmien toimeenpanoa. Ryhmässä ovat edustettuina maa- ja metsätalous-, ulkoasian-, ympäristö-, valtiovarain-, työ- ja elinkeino-, opetus- ja kulttuuri- sekä sosiaali- ja terveysministeriöt.

2

Miksi luomua?

Luonnonmukaisen tuotannon harjoittamisesta aiheutuva vesistö- ja ilmastokuormitus on lähtökohdaisesti tavanomaista maataloustuotantoa vähäisempää ja luonnon monimuotoisuus runsaampaa, koska luonnonmukaisessa tuotannossa ravinteet otetaan tarkemmin talteen ja hyödynnetään ja koska synteettisten kemiallisten lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttö on kiellettyä. Tuotantomuoto edistää turvallisten orgaanisten lannoitusaineiden kierrätystä ja lisää kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuutta. Luomutuotannon periaatteisiin kuuluvat myös tasapaino peltoviljelyn ja kotieläintuotannon kesken sekä monipuoliset viljelykierrot.

Luonnonmukaisessa kotieläintuotannossa eläimillä on tietyiltä osilta väljemmät ja lajityypillisemmät olot kuin tavanomaisesti kasvatettavilla eläimillä. Eläimille mahdollistetaan lajinmukainen käyttäytyminen ja niille tarjotaan myös mahdollisimman hyvät olosuhteet vuorovaikutukseen saman lajin yksilöiden kanssa. Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymistä ja tuotannon jatkamista tuetaan myös siksi, että luonnonmukainen tuotanto lisääntyisi luomutuotteiden kysyntää vastaavasti.

Kuluttajat arvostavat ruoan ekologista tuotantotapaa ja erityisesti sitä, ettei synteettisiä kasvinsuojeluaineita käytetä. Luomuelintarvikkeissa sallittujen elintarvikelisiäineiden valikoima on rajoitettu.

Luomutuotanto on tarkoin säädelty ja määritelty EU-lainsäädännössä (Neuvoston asetus EY N:o 834/2007) ja kansainvälisissä sopimuksissa. Tuotantoa valvotaan käymällä kaikilla maatiloilla ja tuotantolaitoksissa vähintään kerran vuodessa.

EU:n luomumerkki

Luomumerkki elintarvikepakkauksessa on kuluttajalle taatua valvotusta tuotantoketjusta.

Luomuruoan kysynnän kasvu tarjoaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia viljelijöille ja ruoka-alan toimijoille, erityisesti pienille luomuraaka-aineita jalostaville ja markkinoiville yrityksille. Luomu on yksi tapa kasvattaa ruoka-alan kilpailukykyä. Kuluttajat arvostavat lyhyitä tarjontaketjuja mutta vähittäiskaupan luomuvälikoiman tuotenimikkeistä noin 40 % on tällä hetkellä tuontia. Kuluttajat toivovat, että kotimaisia luomuelintarvikkeita olisi saatavilla nykyistä enemmän.

3

Luomuruokaketjun nykytila ja kehittämistarpeet

Luomupeltoala on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2008 lähtien. Luomuvälvontaan on vuoden 2012 aikana liittynyt ennätysmäärä tiloja. Kotieläintiloja liittyi yhtä paljon kuin kolmena edellisenä vuonna yhteensä. Ohjelmakauden 2007–2013 tavoite, 200 000 hehtaaria luomuviljeltyä peltoa, saavutettiin lähestulkoon jo ennen ohjelmakauden loppua, sillä luomuala oli vuonna 2012 noin 198 000 hehtaaria (lähes 9 % kokonaispeltoalasta). Luomutilojen keskipinta-ala on noin 46 hehtaaria, joka on jonkin verran enemmän kuin suomalaisilla tiloilla keskimäärin. Luonnonmukaista kotieläintuotantoa harjoitettiin vuonna 2012 yhteensä 759 maatilalla. Valtaosalla näistä tiloista oli nautoja, lampaita tai kanoja. Luomukotieläintilojen lisääntyminen vahvistaa peltoviljelyn ja kotieläintuotannon yhteyttä ja varmistaa luonnonmukaisesti tuotettujen rehujen hyödyntämisen luomukotieläintuotteiksi.

Suomessa jo viljelyssä olevalla luomupeltoalalla ja toimivilla luomutiloilla olisi mahdollisuus tuottaa markkinoille huomattavasti nykyistä enemmän luomuraaka-ainetta. Tällä hetkellä osa luonnonmukaisten säännösten mukaan tuotetusta luomuraaka-aineesta päättyy hukkavirtoina tavallisen tuotannon joukkoon. Luomupelloilta korjattava sato päättyy vain osittain luomumarkkinoille. Suomessa on merkittävästi kotieläintiloja, joilla pellot ovat luomuviljelyssä, mutta eläintuotteet myydään tavanomaisina. On tärkeää kehittää markkinakanavia niin, että mahdollisimman suuri osuus luomuehtojen mukaisesti tuotetuista luomutuotteista päättyy markkinoille. Toisaalta kasvavat markkinat ja uusien luomuelintarvikejalostajien

mukaan tulo edistävät sitä, että kaikki halukkaat luomutuottajat saavat tuottamansa tuotteet raaka-aineen jalostajien käyttöön. Esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen lypsykarjatilat eivät nykyisin pääse meijereiden luomusopimusten piiriin.

Luomukotieläintuotannon kasvaessa korostuu valkuaisrehun riittävyyden turvaaminen. Luomutuotannon kannalta erityisesti härkämpavun ja herneen viljelyn lisääminen on tärkeää. Rehustrategiatyöryhmän (MMM 2010:9) mukaan Suomen viljelyyn perustuva valkuaisrehuomavaraisuus oli 15 % ja öljynpuristukseen perustuva (rouheet ja puristeet) omavaraisuus 40 %. Työryhmä ehdotti toimenpiteiksi valkuaiskasvien viljelyalan lisäämistä, uusien luonnonmukaiseen ja tavanomaiseen viljelyyn soveltuvien valkuaiskasvien viljelymahdollisuuksien selvittämistä sekä riittävän kannustimen säilyttämistä kansallista ja EU:n tukipolitiikkaa uudistettaessa. Kansallisen ruokastrategian tavoitteena on nostaa rehuvalkuaisomavaraisuus 10 prosentista 50 prosenttiin. TIKEn luomusatotilaston mukaan vuonna 2012 valkuaiskasvin ja viljan seoskasvustojen ala kasvoi mutta härkämpavun ja herneen pinta-alat pysyivät suunnilleen ennallaan.

Luomualan kehittämisellä tarjotaan kuluttajalle vaihtoehto tavanomaisesti tuotetun ruoan rinnalle. Luomuelintarvikkeiden vahvuuksia elintarvike- ja turvallisuuden osalta ovat muun muassa vähäiset kasvinsuojeluaineiden jäämien riskit (Kasvinsuojeluaineiden jäämävalvonta Suomessa - 2010, Eviron julkaisusarja 05/2012) sekä varmennettu tuotannon jäljitettävyyden. Luomuun liittyy joitakin

elintarviketurvallisuuskysymyksiä, jotka on syytä tunnistaa ja joihin on syytä varautua. Esimerkiksi luomueläintuotannossa on pakollisia ulkoiluvaa-
timuksia, ja siipikarjan kontaktit luonnonvaraisiin eläimiin voivat lisääntyä. Täten siipikarjanlihan luomutuotannossa kampylobakteeririski on suurempi, sillä bakteeri on yleinen ulkoympäristössä.

Luomusäännöissä ei ole erityisiä velvoitteita tai ohjeistuksia tautisuojauksesta tai tautien vastustukseen tarvittavista ennaltaehkäisevistä käytännön toimenpiteistä. Tällaisia ovat muun muassa toimenpiteet eläinten ja rehujen tuonnin yhteydessä, ohjeistus eläin- ja henkilöliikenteelle sekä säännölliset eläinlääkärien tekemät dokumentoidut terveydenhuoltokäynnit.

On huolehdittava, että niillä luomueläintiloilla, jotka eivät kuulu vapaaehtoiisiin kansallisiin eläinten terveydenhuoltojärjestelmiin tai eivät ole teuras-
tamonsa, meijerinsä tai munapakkaamonsa kautta sitoutuneet Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n ohjeistamiin toimintatapoihin, on riittävästi tietoa tautiriskeistä ja ennaltaehkäisevistä toimista, jotka on voitava todentaa.

Luomuelintarvikkeita valmistaa vajaat 600 yritystä. Määrä on viime vuosina kasvanut vuosittain noin kymmenellä prosentilla. Muihin EU-maihin verrattuna Suomessa on luomuelintarvikkeiden valmistajissa poikkeuksellisen paljon myllytuotteiden jalostajia. Selvästi muita maita vähemmän meillä on juomien, öljy- ja rasvatuotteiden sekä pitkälle jalostettujen elintarvikkeiden valmistajia.

Jalostuksen ja markkinoinnin ongelmana ovat toistaiseksi pienet markkinat ja pitkät etäisyydet. Tukut ja elintarvikkeiden jalostajat eivät saa riittävästi luomuraaka-ainetta. Toisaalta yksittäiset maataloustuottajat eivät löydä sopivia kanavia tuotteidensa markkinointiin.

Ongelmana on myös pienten yritysten heikko elintarvikelainsäädännön tuntemus. Pienissä yrityksissä aika ja osaaminen eivät riitä kaikkiin säädöksiin ja määräyksiin perehtymiseen. Lisäksi hankintalainsäädännön tunteminen on heikkoa, myös julkisissa ammattikeittiöissä. Yritysten tarpeisiin on saatava käytännön neuvontaa sekä elintarvikelainsäädännön vaatimuksista että hankintasäännösten soveltamisesta.

Luomutuotteiden osuus vähittäiskaupan elintarvikemyynistä oli vuonna 2012 noin 1,6 %. Tanskassa luomun osuus elintarvikemyynistä on yli 8 %. Luomuostosten suuruus oli vuonna 2009 Tanskassa 139 €/hlö, Ruotsissa 75 €/hlö, Norjassa 24 €/hlö ja Suomessa 14 €/hlö. Meillä kasvua ovat rajoittaneet luomualan hajanaisuus, heikosti kehittyneet keräily- ja jakelukanavat ja pitkät etäisyydet. Ennakoimattomat kysynnän muutokset aiheuttavat kysyntäpiikkejä, joihin kotimainen tuotanto ei pysty vastaamaan. Pienet tuotevirrat eivät sovellu suuriin tuotantolaitoksiin. Yritykset eivät voi perustaa tuotantoaan pienten markkinoiden tarpeisiin, ellei ole vientinäkymiä. Osittain nämä ongelmat helpottuvat, kun luomutuotannon volyymiä saadaan kasvatettua.

Luomutuotteiden osuuden ammattikeittiöiden kilomääräisistä raaka-aineista arvioidaan olevan noin viisi prosenttia. Eniten luomuraaka-aineita käytetään päiväkodeissa (10 %) ja vähiten vanhushuoneissa (2 %). Luomutuotteita aktiivisesti ja säännöllisesti käyttävien ammattikeittiöiden määrät ovat voimakkaassa kasvussa. Luomua käyttää vähintään viikoittain jo lähes viidennes ammattikeittiöistä. Julkisten ammattikeittiöiden luomukäyttöä hidastaa hinnan lisäksi heikko saatavuus. Myös suuret ostomäärät, liian pienet pakkauskoot ja alhainen esikäsittelyaste haittaavat luomun yleisty mistä, samoin ravitsemussuositusten mukaisen luomutuotteiden heikko saatavuus, esimerkiksi vähäsuolaisten ja runsaskuituisten leipien.

Luomutuotteiden toimitusvarmuus paranee tuotannon määrää lisäämällä. Olisi tärkeää kirjata luomutavoitteet kunnan tai ruokapalvelun strategiaan yhdessä ravitsemustavoitteiden kanssa. Se osoittaisi kuntapäätäjien sitoutumista luomuruoan lisäämiseen. Viljelijöiden ja luomuruoan valmistajien väliin tarvittaisiin yrityksiä, jotka esikäsittelivät tuotteet. Tuotteet on kerättävä viljelijöiltä, pestävä, kuorittava, soseutettava, keitettävä, pakattava tai pakastettava, jotta ne ovat käyttökelpoisia ruoan valmistajille ja tukuille. Myös viljelijöille tämän tyyppinen jalostus tarjoaisi mahdollisuuksia maatilatoiminnan monipuolistamiseksi.

Jotta kuluttajien toiveet luomuelintarvikkeiden saatavuudesta voitaisiin täyttää, tulee nykyistä tuotantorakennetta, valikoimaa ja saatavuutta parantaa. Varsinkin kotieläin- ja puutarhatuotantoa on lisättävä nykyisestä, jotta kuluttajien kasvavaan kysyntään voidaan vastata. Selvitysten mukaan useimmat luomukuluttajat haluavat nimenomaan kotimaista luomuruokaa. Monet haluavat ostaa luomuruokansa jostain muualta kuin suuresta marketista. Lyhyet markkinaketjut viehättävät kuluttajia vaikka myös luomuruoasta valtaosa ostetaan päivittäistavarakaupasta. Uusien markkinointikanavien kehittäminen on tärkeää. Näitä voivat olla maatilatorit, maatilamyymälät, tilapäiset markkinapaikat, tapahtumamyymänti, ruokapiirit tai nettikauppa. Lainsäädäntöä pitää kehittää ja vähentää jalostuksen ja markkinoinnin esteitä ja hidasteita. Kuluttajat eivät vielä tunne kunnolla EU:n pakollista luomumerkkiä. Heille on myös selkeytettävä luomu-käsitteen merkitystä.

4

Luomualan kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet vuoteen 2020 mennessä

Hallitus kääntää tällä ohjelmalla luomuruoan osuuden vahvaan nousuun kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä. Ruokasektori on kasvuala, jonka kilpailukykyä ja yhteistyötä halutaan lisätä. Hallitus on sitoutunut toteuttamaan luomualan kehittämisohjelman, jonka avulla hallinto auttaa luomuruokaketjun toimijoita lisäämään luomuruoan osuutta huomattavasti nykytasolta. Jotkut kehittämistoimet ovat yhteisiä lähiruokaohjelman kanssa. Hallinto tarjoaa työkaluja mutta luomualan eri toimijat yhdessä tuottavat luomuruoan pöytiin vähittäiskaupan ja ammattikeittiöiden kautta. Tavoitteena on luomutuotannon lisääminen ja luomuelintarviketarjonnan monipuolistaminen sekä luomuruoan saannin helpottaminen eri myyntikanavien ja ammattikeittiöiden kautta.

Luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien toteuttaminen on eräs hallituksen kärkihankkeista. Ohjelmat toteutetaan valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa käytettävissä olevia voimavaroja kohdentamalla. Uutena panostuksena on erillinen 1,58 miljoonan euron määräraha vuosina 2012–2015 ohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Lisätään luomutuotannon määrää

Luomun asema korostuu uudella EU-ohjelmakaudella 2014–2020. Luomu on vapaa suorien pinta-alatukien viherryttämiskaavasta. Luomutuotantoon kohdennetut viljelijätuet ovat keskeisessä asemassa luomupeltoviljelyn ja -kotieläintuotannon lisääntymisessä. Uuteen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyy luomutuotannon (sekä kasvinviljelyn että eläintuotannon) tukemiseen oma, ympäristötuesta erillinen järjestelmä. Tukiehdossa parannetaan erityisesti avomaaviljelyn asemaa, jotta luomuvihannesten kysyntään voitaisiin vastata nykyistä paremmin. Tukiehtoja kehitetään siten, että ne ohjaavat tuotantoa luomumarkkinoille. Luomutuotannon kasvaessa varmistetaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa riittävän rahoituksen kohdentaminen luomutukeen.

Luomukotieläintuotteiden kysyntä ylittää tarjonnan, ja lisäksi tuotanto on yksipuolista. Luomunau-takarjatiloina on määrällisesti eniten. Lammasta- ja vuohitiloja on suhteellisesti eniten: vuonna 2009 noin 18 % kaikista lammasta- ja vuohitiloista olivat luomukotieläintiloja. Luomusika- ja broileritiloja on vain kymmeniä. Luomukotieläintilojen vähäisyyden lisäksi ongelmana on se, että vain osalla luomutiloista myös kotieläimet ovat luomussa. Tällöin kotieläintuotteet myydään tavanomaisina tuotteina. Luomun edistämiseksi luomukotieläintuotannon monipuolistaminen ja lisääminen on keskeistä.

Kansallisesti rahoitettujen ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014–2020 sisältyvien maatalouden investointitukien tavoitteena on maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn parantaminen. Maaseudun kehittämisohjelmassa maatilojen investointituen vaikuttavuutta parannetaan ja tuen ehtoja kehitetään niin, että ne nykyistä paremmin huomioivat luomukotieläintuotannon vaatimukset, jotta tuotantoa saataisiin merkittävästi lisätyksi. Tällaisia ovat esimerkiksi tilavaatimukset ja ulkotarhojen rakentaminen. Kasvin- ja kotieläintuotantotilojen välistä yhteistyötä lisätään ravinteiden kierrätyksen tehostamiseksi. Lantavarastojen rakentamista tuetaan, jotta kasvinviljelytilojen on nykyistä helpompi ottaa vastaan ja säilyttää lantaa. Lannanluovutukseen liittyvää yhteistoimintaa kehitetään ja investointitukikohteeksi otetaan myös etälantavarastojen rakentaminen sekä kotieläin- että kasvinviljelytiloilla.

Ympäristöministeriö arvioi osana ympäristönsuojelulain kokonaisuudistusta eläinsuojien ympäristölupamenettelyä. Tavoitteena on lupamenettelyn kehittäminen ja lupien käsittelyn nopeuttaminen.

Luomukotieläintuotannon lisääntyminen merkitsee lisääntyvää luomurehuvalkuaisen tarvetta. Öljykasvien, herneen, härkäpavun ja virnan viljelyä pitää pystyä lisäämään, jotta entistä suurempi osuus valkuaisrehusta saadaan omasta maasta. Se osaltaan pienentäisi markkinarieskejä ja vähentäisi tuontirehuihin liittyviä mikrobiologisia riskejä.

Luonnonmukaisen tuotannon EU-säädöksillä, niistä tiedottamisella ja selkeillä valvontakäytännöillä on luotu yhtenäinen eurooppalainen standardi. Säädöksillä varmistetaan kuluttajille aidot luomutuotteet ja taataan tuottajille tasapuolisen kilpailun edellytykset. Suomi osallistuu edelleen aktiivisesti EU-lainsäädännön kehittämiseen muun muassa tuotantosääntöjen ja merkintöjen osalta kansallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaisesti.

EU:n komissio valmistelee luomusäädösten kokonaisuudistusta. Vaikutusarviointi ja laajapohjainen kuuleminen valmistuvat kesällä 2013 ja komission on tarkoitus antaa lainsäätöehdotus neuvostolle ja parlamentille vuoden 2014 alkupuolella. Uudistuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa lainsäädäntöä vaarantamatta nykyistä standardia. Ehdo-

tuksella voi olla merkittäviäkin vaikutuksia esimerkiksi valvonnan järjestämiseen.

Valmisteilla olevan luonnonmukaista tuotantoa koskevan uuden kansallisen lain on tarkoitus tulla voimaan viimeistään 1.1.2015. Sillä toimeenpannaan asiaa koskeva EU-lainsäädäntö. Toistaiseksi toimeenpano toteutetaan EY:n yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanolain (1100/1994) nojalla.

Luomutuottajien määrän lisääntyminen kasvattaa tarvetta valvontaresurssien varmistamiseen ja valvonnan tarkoituksenmukaiseen työnjakoon. Luomumarkkinoiden kasvaessa mahdolliset riskit väärinkäytöksiin lisääntyvät. Kuntien resurssit markkinavalvontaan ovat lähes olemattomat. Myöskään Eviran resurssit eivät riitä luomutuotteiden markkinavalvonnan parantamiseen ja kuluttajille suunnatun viestinnän lisäämiseen. Valvonnan riittävä resursointi on tarpeen kuluttajien luottamuksen säilyttämiseksi.

Maaseutuelinkeinojen neuvonnassa luomuneuvonnan valtionavustus on noussut noin 0,5 miljoonaan euroon vuodessa. Luomuneuvonnan osuus kokonaisrahoituksesta on noussut, koska muun neuvonnan avustuksia on jouduttu leikkaamaan. Valtionapua suuntaamalla ja tuen vaikuttavuutta parantamalla pyritään saamaan aikaan neuvontaorganisaatiossa rakenteellisia uudistuksia, jolloin neuvontajärjestöt pystyvät paremmin ja tehokkaammin toteuttamaan tehtäviään. Tämä mahdollistaa paremmin tutkimustiedon jalostamisen ja siirtämisen neuvonnan ja yrittäjien käyttöön. Rahoituskaudella 2014–2020 myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta rahoitetaan maatilojen ja yritysten neuvontapalveluiden toteuttamista. Tulevalla ohjelmakaudella jäsenvaltioiden on perustettava järjestelmä, jossa viljelijöille annetaan muun muassa ympäristön kannalta suotuisiin maatalouskäytäntöihin ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen liittyvää neuvontaa. Tämä antaa hyvät mahdollisuudet luomuneuvonnan lisäämiseen.

Maatalousalan ammatillisessa koulutuksessa luomutuotantoon liittyvä osaamisen kehittäminen on otettu huomioon maatalousalan perustutkin-
tojen perusteissa. Koulutuksen järjestäjiä on tärkeää kannustaa tarjoamaan opiskelijoille tutkin-

perusteiden mahdollistamien valinnaisuuksien puitteissa luomutuotteiden tuottamiseen liittyvää osaamista osana maatalousalan ammatillista koulutusta. Luomuopetuksen tarjonnan lisääminen oppilaitoksissa varmistaa ohjelman tavoitteet. Monipuolista alkutuotannon koulutusta tulisi olla valtakunnallisesti tarjolla erityisesti luomukotieläin-tuotannon ja puutarhatuotannon osalta.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee luomututkimusta osana muuta tutkimusta. Luomututkimuksen rahoitus on toteutunut ensisijaisesti kansainvälisen ERA-Net-verkoston kautta. Tätä kautta maa- ja metsätalousministeriö tarjoaa tutkijoille mahdollisuuden verkottua kansainvälisesti, jolloin suomalaiset tutkijaryhmät pääsevät tekemään luomualan tutkimusta kansainvälisissä projekteissa. Samalla edistetään kansainvälisen tutkimustiedon nopeaa välittymistä kotimaiseen käyttöön. Erillisen luomututkimusohjelman luominen edellyttää usean eri rahoittajan mukaan saamista.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää jatkossakin luomututkimusta esillä, kun suunnitellaan tulevia valtioneuvoston strategisesti suunnatun tutkimusrahoituksen ohjelmia. Seuraavalle EU:n ohjelmakaudelle on suunniteltu tutkimuksen ja tulosten käytäntöön viemiseksi uudenlaisia instrumentteja: EIP (European Innovation Partnership) pyrkii saamaan eri sidosryhmät (tutkijat, neuvojat, maanviljelijät ja niin edelleen) yhteen. Tähän toimintaan rahoitusta varataan sekä maaseudun kehittämisohjelmasta että tutkimusohjelmasta Horizon2020.

■ Ohjelman tavoite:

Viljellystä peltoalasta 20 % on luonnonmukaisessa tuotannossa vuonna 2020. Tämä merkitsee viljelyalan kasvamista vähintään 10 % joka vuosi. Jotta luomuruoan saatavuus vastaisi sekä vähittäiskaupan että ammattikeittiöiden kysyntää, tarvitaan lisää luomutuotantoa. Erityisesti kotieläin- ja puutarhatuotteita on saatava lisää markkinoille.

■ Toimenpiteet:

Luomutuotannon hyvän kasvusuuntauksen tukemiseksi luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksiin kohdennetaan tarvittavat määrärahat.

EU:n luomulainsäädäntöön vaikutetaan niin, että kansalliset tarpeemme huomioidaan tuotantosäännöissä ja erityisesti valvonnan järjestämisessä.

Kotieläintilojen siirtymistä luomuun helpotetaan investointitukien ehtoja kehittämällä.

Luomuvalkuaisrehun omavaraisuutta nostetaan kasvavan kotieläintuotannon tarpeiden mukaisesti tutkimuksen, neuvonnan, kasvinjalostuksen ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mahdollistamien keinojen avulla.

Kotimaisten luomuelintarvikkeiden tarjontaa monipuolistetaan

EU:n rahoituskautta 2014–2020 varten valmistellaan uutta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa. Alueellisissa ja valtakunnallisissa kehittämishankkeissa luomulla on tärkeä sija. Jotta alueellisista hankkeista hyödytään nykyistä paremmin, kehittämistoimien tuloksien pitää olla helposti ja yleisesti saatavilla. Uudella ohjelmakaudella mahdollistetaan myös alueellista kehittämis-toimintaa tukevien valtakunnallisten koordinaatiohankkeiden toteuttaminen.

Luomumarkkinat ovat pienet ja tuottajat hajallaan, joten luomutuotteiden keräilyssä ja jakelussa on paljon kehitettävää. Uudessa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa pieniä yrityksiä kannustetaan verkottumaan osa- ja alihankintaketjuiksi tai muulla tavoin kiinteään yhteistyöhön keskenään. Tällöin pieni, vahvasti tuotantoon keskittyvä yritys voisi tulla toimeen laajan lainsäädännön ja muun normiston hallitsemisessa hyödyntämällä yhteistyöverkoston osaamista. Luomuvai-koiman monipuolistaminen tukisi kotimaisen elintarvikealan kilpailukykyä. Luomuvalvonnassa olevista elintarvikevalmistajista suurin osa valmistaa vilja- ja leipomotuotteita. Parhaimmat markkinan kasvumahdollisuudet ovat kuitenkin hedelmissä ja vihanneksissa, tuoreessa lihassa ja lihavalmis-teissa. Lisäksi esimerkiksi myllytuotteiden kohdalla tuotteiden reseptiikkaa tulisi kehittää niin, että ne vastaisivat paremmin ravitsemussuosituksia.

Luomuraaka-aineiden valikoima ja pakkauskoot eivät vastaa ammattikeittiöiden tarpeita. Tarvi- taan yrittäjien yhteistoimintaa, jotta pienet tuote- erät saadaan markkinoille luomuna ja jalostet- tuna ammattikeittiöiden tarpeisiin soveltuvassa muodossa. Yhteistyössä tuottajat voivat taata tuotteiden jatkuvan saatavuuden ympäri vuoden. Erityisesti ammattikeittiöitä palvelevien ketteri- en esikäsittely-yksiköiden kehittämiselle luodaan työvälineitä uuteen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan.

Kuluttajat haluavat enenevässä määrin ostaa ruo- kansa mahdollisimman vähien välikäsien kautta. Uusia markkinointikanavia on siksi kehitettävä. Tuotteiden koontikeskuksissa pieniä eriä voitaisiin yhdistellä ja liittää suurien volyymien kuljetusten kanssa.

Pienten yritysten pääsy markkinoille on vaikeaa. Uudistettava kilpailulainsäädäntö antaa entistä paremmat edellytykset nykyistä tasapuolisemman kilpailuasetelman saavuttamiseen.

Luomuyrittäjät tarvitsevat tuotteidensa ravinto- ainekoostumuksen määrittämiseen apua. Fineli on THL:n ylläpitämä tietopankki, johon on koot- tu tietoa suomalaisten ja Suomessa käytettävien elintarvikkeiden ravintoainekoostumuksesta. Pie- net yritykset käyttävät koostumustietokannasta

muodostettuja koostumustietoja omissa tuotteis- saan, koska eivät pysty selvittämään tuotteidensa ravintosisältöä laboratorioanalyysillä. Kuluttaja- tietoa-asetuksen vaatimusten myötä tietokannan merkitys korostuu entisestään. Tietopankin ylläpi- don varmistaminen on siksi tärkeää ja sinne tulisi saada päivitettyjä tietoja erityisesti niistä ravinto- tekijöistä, joiden suhteen luomutuotteet poikke- avat tavanomaisesti tuotetuista (mukaan lukien D-vitamiini, seleeni).

Luomuelintarvikkeiden valmistuksessa pienillä yri- tyksillä on merkittävä osuus. Elintarvikelaki muut- tui 1.9.2011 ja toi helpotuksia pk-yrityksille ja al- kutuottajille. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden, erityisesti lihan, osalta EU-lainsäädäntö asettaa rajoituksia kansallisille joustoille. Pienten yritys- ten elintarvikelainsäädäntöön liittyvä neuvonnan tarve on suuri. Käytännönläheisten, ala- tai tuo- teryhmään liittyvien tai yrityskohtaisten hyvän käytännön ohjeiden ja esimerkkien laatiminen on tarpeen. Koulutus on saatava suunnitelmalliseksi ja jatkuvaksi.

Luomutilastointi ja muu tiedon tuotanto on haja- naista ja vielä melko vähäistä. TIKE tuottaa tilasto- ja luomutuotannon määrästä. Se toimittaa näitä tietoja Eurostatille, joka julkaisee EU-tason luo- mutilastoja. Eviran luomuvalvonnan kautta saa- daan tiedot muun muassa luomualan toimijoiden

määrästä (maatilat, elintarviketoimijat, rehutoimijat ja siemenpakkaamot) sekä luomutuotannossa ja siirtymävaiheessa olevista tiloista. Saatavilla on tietoja eri tuotteiden kokonaissadosta sekä viljojen luomusadoista ja maatilakäytöstä, meijereiden ja munanpakkaamojen vastaanottamista maito- ja kananmunamääristä. Sen sijaan luomukotieläimistä tiedetään vain eläinmäärä. Tietoja maatalouden tuottamien luomuraaka-aineiden tuotevirroista elintarvikejalostukseen ei juuri ole saatavilla. Osa luonnonmukaisesti tuotetuista raaka-aineista ei päädy luomuna markkinoille. Näitä hukkavirtoja ei pystytty selvittämään, koska viralliset maataloustilastot kattavat vain tuotannon tilastoinnin. Samoin tiedot eri elintarvikkeiden kulutuksesta ja tuonnista tai viennistä puuttuvat. Tiedon tuotantoa lisätään, jotta tuotannon ja kysynnän tasapainoa pystyttäisiin hallitsemaan ja kysynnän muutoksiin vastaamaan. Luotettavan tilastotiedon saatavuus on myös eräs riskiperustaisen valvonnan lähtökohta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) kirjanpitoltilojen tilastoinnissa luomutilat on tilastoitu erikseen vuodesta 1994 lähtien. Yli kymmenen viime vuoden tiedot ovat saatavilla Taloustohtori-sivustolta.

Maatalouden tuottajaorganisaatio on tuottajien perustama yhteenliittymä, jonka keskeisenä tarkoituksena on keskittää tuotteiden tarjontaa ja vahvistaa tuottajien asemaa. Toimialaorganisaatio koostuu tuottajien ohella maataloustuotteiden jalostuksen tai kaupan alan toimijoista. Sen tavoitteena voi olla esimerkiksi tuottajien ja elintarviketajunnan muiden toimijoiden välisen neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän luominen osallistujien yhteisten etujen tunnistamiseksi ja edistämiseksi. Hedelmä- ja vihannesalan lisäksi organisaatioiden hyväksyminen tuli jäsenmaille pakolliseksi maitoalalla keväällä 2012. Muille tuotteille jäsenvaltiot voivat kansallisesti hyväksyä tuottaja- ja toimialaorganisaatioita. Organisaatioilla on joitain poikkeuksia Euroopan unionin kilpailusäännöistä.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa päätetään, tuleeko kaikkien tuotteiden organisaatioiden hyväksyminen pakolliseksi jäsenmaille. Suomessa on säädetty kansallisesti hedelmä ja vihannesalan sekä maitoalan tuottajaorganisaatioista.

Luonnon keruutuotteet ovat luomua, jos ne kerätään erikseen hyväksytyltä luomukeruualueelta. Sellaiseksi voidaan hyväksyä yhtenäinen alue, jolla on käytetty ainoastaan luomuhyväksyttyjä lannoitteita ja torjunta-aineita kolmen edellisen vuoden aikana. Suomen metsä-, kitu- ja joutomaista 99 % täyttäisi nämä ehdot. Juurikäävän torjunta ja metsien lannoitus ovat tärkeimmät luomuhyväksynnän estävät syyt. Eurooppalaisittain Suomen luomupeltoala on tuskin keskikastia mutta keruualueet mukaan luettuna Suomi on luomupinta-alassa ehdoton ykkönen. Suomen luomukeruuseen hyväksytty ala on 75 000 km² eli 28 %. Sitä hyödynnetään heikosti, marjoja poimitaan keskimäärin vain 0,04 kg/ha. Vuodesta 2007 lähtien luomumarjojen osuus on tosin noussut. Myös sienet ja yrtit voivat olla keruuluomua. Keruualueiden sertifiointi koetaan hankalaksi ja kalliiksi. Sen kehittäminen ajanmukaisia tietoteknisiä välineitä hyödyntäväksi edellyttäneen erillisen kehitysprojektin perustamista. Uudistettu sertifiointijärjestelmä voisi houkutella uusien keruualueiden perustamiseen Lapin ja Kainuun ulkopuolellekin.

Luomualan kansainvälistyminen voi tapahtua joko matkailun tai viennin edistämisen kautta. Uusi Team Finland -vienninedistämiskonsepti on sisällytetty valtioneuvoston 16.5.2012 hyväksymään Taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelmaan. Ministeriöt varaavat toimintamenoistaan tarvittavat resurssit Team Finland -verkoston toimintaan ja raportoivat verkoston ohjausryhmälle vuosittain strategian toteutuksesta omilla toimintalohkoillaan. Team Finland -verkoston toiminnassa korostetaan kansainvälistymällä kasvua tavoittelevien pienten ja keskisuurten yritysten palvelemisen etusijaisuutta. Valtioneuvoston jäsenet osallistuvat viennin ja kansainvälistymisen tukemiseen muun muassa ottamalla yritysvaltuuskuntia mukaan tähän soveltuville matkoilleen. He saavat tähän tukea VKE-organisaatioista (TEM ja vienninedistämisen organisaatiot, UM ja Suomen edustustoverko). Ruoka tarjoaa mahdollisuuksia ja lisäarvoa matkailun ja elämys- ja hyvinvointipalveluiden kehittämisessä. Matkailupalveluja voidaan tarjota luomutuotantoa harjoittavilla tiloilla tai luomuruokaa voidaan tarjota muissa palveluyrityksissä ja tilojen tai tuottajaryhmittymien suoramyyntipisteissä. Matkailuelinkeinoja voidaan kehittää muun muassa Manner-Suomen maaseudun kehittämis-

ohjelman yritysکوhtaيسella tuella tai kehittämishankkeiden avulla.

■ Ohjelman tavoite:

Luomutuotteiden valikoimaa monipuolistetaan. Pelkkä pinta-alan kasvattaminen ei riitä vaan markkinoille on saatava uusia luomutuotteita kuluttajien kysyntää vastaavasti. Tavoitteena on saada aikaan kuluttajien, ammattikeittiöiden ja vientiyritysten tarpeita vastaava luomutuotevalikoima, mikä mahdollistaa luomumarkkinoiden kolminkertaistamisen ja luomuruokaketjun kestävän kasvun Suomessa.

■ Toimenpiteet:

Pienten yritysten neuvontaa elintarvikelainsäädännöstä ja hyvistä käytännöistä lisätään suunnitelmallisesti koko maassa.

Keräilyä ja jakelua kehitetään tuottajien yhteistyötä lisäämällä Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman 2014–2020 toimenpitein.

Luomuelintarvikkeita valmistavien yritysten syntymistä ja kehittämistä edistetään Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman 2014–2020 toimenpitein.

Luomutuotannon määrän tilastointia kehitetään ja lisätään tuotevirtoihin ja kulutuskysyntään liittyvää tiedon tuotantoa.

Luodaan nykyistä yksinkertaisempi tapa luomukeruualueiden hyväksymiseen.

Parannetaan luomuruoan saatavuutta kaupan ja ammattikeittiöiden kautta

Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa vuodelta 2009 edellyttää, että luonnonmukaisesti tuotettua, kasvisruokaa tai sesonginmukaista ruokaa on tarjolla valtionhallinnon keittiöissä ja ruokapalveluissa vähintään kerran viikossa vuoteen 2010 mennessä ja vähintään kaksi kertaa viikossa vuoteen 2015 mennessä. SYKE julkaisi syksyllä 2012 raportin (SYKEra 8/2012) Ohjauskeinoja asumisen, henkilöliikenteen ja ruoan ilmastovaikutusten hillintään. Siinä todetaan ruoan osalta, että ohjauskeinojen edellyttämät tukitoimet (koulutus, tiedotus, mallit) ovat käynnistyneet hitaasti, koska niihin ei

ole varattu rahaa valtion talousarviossa. Mikäli tukitoimia ei saada käyntiin, ei toivottuja vaikutuksia todennäköisesti saada aikaiseksi, ainakaan odotetussa aikataulussa, arvioidaan raportissa.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla valmistui keväällä 2012 ehdotus Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman uudistamiseksi (Vähemmästä viisaammin). Ohjelmaa valmisteleavan työryhmän tehtävänä oli konkretisoida, miten kulutuksen aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä ja muita ympäristöhaittoja leikataan ja samalla parannetaan elämänlaatua ja löydetään uusia mahdollisuuksia vihreälle taloudelle ja työpaikkojen syntymiselle. Ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi on myös käynnistetty konkreettisia kokeiluhankkeita, joista osa liittyy suoraanaisesti ruokaan.

Kultu-ohjelman yhteydessä valmisteltavana oleva uusi valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa on tekeillä. Tavoitteena on, että keittiöissä ja ruokapalveluissa hankitaan ravitsemussuosittelun mukaista ja luonnonmukaisesti tuotettua ruokaa, kasvisruokaa tai sesonginmukaista ruokaa. Tavoitteen mukaan julkisissa keittiöissä tarjotusta ruoasta 10 % on luomua vuoteen 2015 mennessä ja 20 % vuoteen 2020 mennessä. Tässä yhteydessä on luotava riittävät neuvontapalvelut ja mallisopimukset julkisia hankintoja tekeville. Kestävien hankintojen neuvontapalvelu Motiva Oy:ssä onkin valmistelussa elintarvike- ja ruokapalvelujen hankintaohjetta. On tärkeää, että kunnat asettavat luomuruoan hankinnan tavoitteekseen strategioissaan. Ruotsista saatujen esimerkkien mukaan lisäkestännöksiä ei synny, jos luomuraaka-aineisiin siirtymisen yhteydessä tarkistetaan ruokalistasuunnittelua. Läheltä hankittu ruoka edistää paikallistaloutta ja on kilpailuvaltti ja tärkeä imagotekijä.

Nykyisin voimassa olevassa julkisista hankinnoista annetussa laissa mahdollistetaan ympäristönäkökohtien huomioiminen eri tavoin. Lisäksi parhailaan käynnissä olevassa EU:n julkisten hankintojen lainsäädäntöuudistuksessa keskeisenä tavoitteena on ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisen tehostaminen. Tämä tapahtuisi muun muassa selkeyttämällä niitä mahdollisuuksia, joita hankintalainsäädäntö antaa ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisessa. Koska suurin

osa elintarvikkeita jalostavista yrityksistä, myös luomuruokayrityksistä, on pieniä, on selvitettävä, miten pienten yritysten osallistumis- ja menestymismahdollisuuksia voidaan parantaa julkisissa elintarvikehankinnoissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön osittain rahoittama julkisten hankintojen neuvontayksikkö antaa veloituksetta hankintayksiköille oikeudellista neuvontaa hankintalainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Neuvontayksikkö toimii Suomen Kuntaliiton organisaatiossa. On kuitenkin osoitettu, että käytännön hankintatoimessa tarvitaan käytännönläheisiä ja konkreettisia ohjeita siitä, miten ja missä tilanteissa ympäristönäkökohtia, kuten ruoan luonnonmukaista tuotantoa, voidaan ottaa huomioon.

Hankintakäytäntöihin liittyvää neuvontaa on riittämättömästi saatavilla. On ratkaistava, mikä on sopivin taho tämänkaltaisen neuvonnan tarjoamiseen. Lisäksi neuvontaa tulee kehittää niin, että ruoan laadulliset ominaisuudet mukaan lukien luomu, ravitsemus ja kestävä kulutus huomioidaan neuvontatyössä nykyistä paremmin. Konkreettisia ohjeita, kuten oppaita, merkkejä, malliasiakirjoja, tarvitaan, jotta julkisyhteisöjen on helpompaa ja houkuttelevampaa ottaa huomioon hankintojen ympäristövaikutuksia käytännön hankintatoimessa.

Kestävien hankintojen edistämiseksi ympäristöministeriö rahoittaa kestävien hankintojen neuvontapalvelua, joka on käynnistynyt kesällä 2012 kolmevuotisena pilottina Motiva Oy:ssä. Neuvontapalvelu kehittää muun muassa ruokapalveluiden hankintakriteerejä ja ohjeita yhdessä julkisten hankintayksiköiden ja toimittajien kanssa osaksi tietopankkia.

Luomualan toimijoiden työtä on tuettu maataloustuotteiden markkinoinnin ja kehittämisen määrärahoista. Jo usean vuoden ajan yhtenä painopisteenä on ollut luomu. Näillä varoilla voidaan tukea yleistä menekinedistämistä. EU:n valtiontu- en suuntaviivojen vuoksi esille ei voi tuoda tuotemerkkejä tai tuotteiden alkuperää. Hankkeiden on oltava laajoja ja valtakunnallisia. Myös elintarvikeketjun kehittämisen määrärahasta on tuettu

luomualan kehittämishankkeita. Tavoitteena on saada aikaan entistä suurempia ja vaikuttavampia hankekokonaisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriö pitää edelleen hankehauissa luomun eräänä painopistealueena.

EU:n osarahoitteisessa menekinedistämisyjärjestelmässä on mahdollista esittää luomuelintarvikkeiden menekin edistämistä koskevia ohjelmia komissiolle. EU:n osarahoituksella voidaan tehdä suurempia kampanjoita kuin kansallisella rahoituksella. Meneillään olevassa EU:n menekinedistämisyjärjestelmän uudistamisessa Suomi esittää muutoksia, jotka helpottaisivat pienten toimijoiden pääsyä mukaan ohjelmiin. Maa- ja metsätalousministeriö kannustaa edelleen luomualan toimijoita osallistumaan EU:n osaksi rahoittamaan menekinedistämistoimintaan. Ministeriön rahoittama opas ja viranomaisen opastus ovat hakijoiden käytettävissä.

■ Ohjelman tavoite:

Parannetaan luomuruoan saatavuutta kaupan ja ammatti-keittiöiden kautta. Valtion ja valtioneuvoston hankintayksiköiden keittiöissä ja ruokapalveluissa tarjotusta ruoasta 10 % on luomua vuoteen 2015 mennessä ja 20 % vuoteen 2020 mennessä. Tämä mahdollistuu kilpailukykyistä tarjontaa ja hankintalainsäädäntöä kehittämällä ja hankinta- ja ravitsemusosaamista parantamalla. Luomuruoan lisääminen sekä vähittäiskaupassa että ammattikeittiössä on yhteydessä hyvään ravitsemukseen.

■ Toimenpiteet:

Hankintalainsäädäntöä kehitetään ja hankintamenettelyjen neuvonnan laatua ja kattavuutta parannetaan yhteistyössä kuntasektorin kanssa.

Kannustetaan kuntia kasvattamaan luomuruoan osuutta hankinnoissaan ja kirjaamaan luomuruoan käytön edistämistä koskevat päätökset strategioihinsa.

Luodaan riittävät neuvontapalvelut ja mallisopimukset julkisia hankintoja tekeville ja valmistellaan elintarvike- ja ruokapalvelujen hankintaohje.

Parannetaan kuluttajien ja ammattikeittiöiden tietoisuutta luomutuotteiden tuotantomenetelmistä ja luomumerkeistä.

Ohjelman tavoitteet, tärkeimmät toimenpiteet ja ohjelman vaikutusten seuranta vuoteen 2020

TAVOITE	TOIMENPIDE	VAIKUTTAVUUDEN MITTARI	VASTUUTAHOT
lisätään luomutuotannon määrää	luomutuotannon sitoumuksiin osoitetaan tarvittavat määrärahat	luomuviljelyn peltoalan osuus	MMM
	EU-lainsäädännössä kansalliset tarpeemme huomioidaan erityisesti valvonnan järjestämisessä	Suomen ehdotusten huomioon otto	MMM
	kotieläintilojen siirtymistä luomuun kehitetään investointituen ehtoja ja kevennetään eläinsuojien ympäristölupamenettelyä	luomukotieläintilojen määrä	MMM ja YM
	luomuvalkuaisrehun omavaraisuutta nostetaan	luomuvalkuaisrehuomavaraisuus	MMM
kotimaisten luomuelintarvikkeiden tarjontaa monipuolistetaan	pienien yritysten neuvontaa elintarvikelainsäädännöstä ja hyvistä käytännöistä lisätään	luomua jalostavien pienyritysten määrä	MMM
	keräilyä ja jakelua kehitetään tuottajien yhteistyöllä	luomutuotteiden valikoima ammattikeittiöissä	MMM
	luomuelintarvikkeita valmistavien yritysten syntymistä edistetään	luomuvalvonnassa olevien elintarviketuottajien määrä	MMM ja TEM
	tuotannon määrän tilastointia kehitetään ja lisätään tuotevirtoihin ja kulutuskysyntään liittyvää tiedon tuotantoa	tilastojen kattavuus	MMM
	uudistetaan luomukeruualueiden hyväksymistapa	uusi tapa käytössä	MMM
parannetaan luomuruoan saatavuutta kaupan ja ammattikeittiöiden kautta	hankintalainsäädäntöä kehitetään ja hankintamenettelyjen osaamista parannetaan	luomuruoan osuus ammattikeittiöissä	TEM, YM, STM ja MMM
	parannetaan kuluttajien ja ammattikeittiöiden tietoisuutta luomutuotteiden tuotantomenetelmistä ja luomumerkeistä	luomumerkkien tunnettuus	MMM ja YM

Luomuohjelman toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta vuoteen 2020 saakka

Hallituksen luomualan kehittämisohjelman toteuttaminen on eräs hallituksen kärkihankkeista. Se liittyy ruokasektorin kilpailukyvyn ja yhteistyön kehittämiseen.

Luomuohjelmaa toteutetaan valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden puitteissa niiden mukaisia käytettävissä olevia voimavaroja kohdentamalla. Uusi panostus on erillinen 1,58 miljoonan euron määräraha vuosina 2012–2015 lähiruoka- ja luomuohjelmien suunnitteluun ja

toteuttamiseen. Tätä rahaa käytetään myös erillisten lähi- ja luomuruokahankehakujen toteuttamiseen. Ensimmäinen haku oli Elintarvikeketjun hankkeen yhteydessä syksyllä 2012.

Luomuohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti luomu- ja lähiruokaohjelmien ohjausryhmässä sen toimiajan vuoteen 2015 saakka. Sen jälkeen seuranta on osa ministeriöiden normaalia toiminnan seurantaa.

Muistiinpanoja

